

ข้อคิดบางประการ ว่าด้วยการ
ปกป้องและส่งเสริม
สิทธิมนุษยชน

เลนนี จามริก
คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

*The Bird of Time has but a little way to fly . . .
. . . and the bird is on the wing.*
— Omar Khayyam

คำกล่าวหน้า

(กลุ่มสนทนาที่ ๓, ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๒๓)

ท่านประธาน

เพื่อนกลุ่มสหพันธ์โลก

สภาพสตรีและสภาพบุรุษทั้งหลาย

ในการเสนอเรื่องต่อไป ข้าพเจ้าตระหนักดีว่า มันอาจไม่ใช่อะไรใหม่ นักสำหรับที่ประชุมนานาชาติแบบนี้ เพราะท่านทั้งหลายคงจะคุ้นเคยกับเรื่องอย่างเช่น การปกป้องและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนกันดีอยู่แล้ว แทบทุกเรื่องอาจถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ขัดถัดกันอยู่ โดยเฉพาะสำหรับท่านที่มีโอกาสได้เติบโตขึ้นมาในสังคมเสรี แต่เชื่อข้าพเจ้าเถิดว่า ปัญหาเหล่านั้นกำลังเป็นปัญหาวิกฤตการณ์อย่างยิ่งในบรรดาประเทศโลกที่สามและจะยังคงเป็นปัญหาต่อไปอีกนาน ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงขอให้ท่านอดทนสักเล็กน้อยในการพยายามเข้าใจ และตระหนักถึงปัญหาเหล่านั้น อย่างน้อยที่สุดก็ในแง่ของสิ่งที่จำเป็นต้องทำ ทั้งในด้านภายในและด้านระหว่างประเทศตามสภาพการณ์จริง ๆ เวลา หลังจากที่เราได้ฟังเรื่องนโยบายสูง ๆ และแนวทางการกระทำที่แสดงออกน่าประทับใจในช่วงสองสามวันที่ผ่านมา บัดนี้ถึงเวลาที่ข้าพเจ้าใคร่ขอให้ท่านก้าวลงมาสู่สภาพความเป็นจริงร่วมกับข้าพเจ้าสักขณะหนึ่ง กล่าวคือ ก้าวจากระดับของการคิดและยุทธวิธีที่ครอบคลุมทั่วทั้งโลก ลงมาสู่สิ่งที่อาจจะเป็นเรื่องพิน ๆ สำหรับท่าน แต่ก็เป็นเรื่องจริงที่ปรากฏแพร่หลายในระดับประชาชนส่วนใหญ่ และนี่เองเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งที่ นาย Gordon Feller ได้กล่าวถึงไว้เมื่อก่อนว่าเป็น "มิติด้านความคิดจิตใจ" (ตัวข้าพเจ้าเองอยากจะมองว่าเป็นพื้นฐานด้านความคิดจิตใจมากกว่าในทันที) ของระเบียบระหว่างประเทศที่พึงปรารถนา กล่าวคือ ปัญหาของจินตนาการทางการเมือง และความเป็นจริงทางจิตวิทยา** ทั้งนี้ภายในวงกรอบของอำนาจรัฐในปัจจุบัน และทุกสิ่งเหล่านั้นจะมีผลกระทบที่สำคัญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ต่อแง่มุมต่าง ๆ ของระเบียบระหว่างประเทศ "แบบใหม่" ที่เราพูดกันอยู่ในเรื่องนี้ ศาส-

ตราจารย์ Nobuya Banba ได้ชี้ประเด็นที่ตักเตือนในการเน้นความสัมพันธ์ระหว่างสันติภาพของโลก กับสิทธิมนุษยชน*** เรื่องหลังนี้เองคือสิ่งที่ข้าพเจ้าจะกล่าวถึงเมื่อพิจารณาไตร่ตรองดูแล้ว คงพอจะกล่าวถึงความเจริญและพัฒนาการของสิทธิมนุษยชนมีรากฐานของมันอยู่ในธรรมชาติมนุษย์เอง ไม่ว่ามนุษย์จะเกิดมาเป็นเสรีและเสมอภาคกันหรือไม่ก็ตาม (อันที่จริง ข้อความนี้ก็มิใช่สิ่งที่ปราศจากข้อสงสัยเสียทีเดียว) แต่ทุกคนก็มีความใฝ่ฝันในทางใดทางหนึ่งตามสถานการณ์ของตัวเอง ข้อแตกต่างเป็นเรื่องของระดับมากน้อยเท่านั้น การกล่าวเช่นนั้น ไม่ใช่เพียงการเล่นคำหรือพูดซ้ำซาก เพราะข้างไซโครายจริง ๆ ที่แม้แต่สังคมนั้น ๆ เช่นกันก็ยังไม่เป็นที่ปรารถนาคือเท่าที่ควร ทรายยังกว้าน ในโลกของการเมืองแห่งอำนาจ - ภายในหรือระหว่างชาติ - มันก็มักถูกกลืนรอนกันอยู่แทบทุกเมื่อเชียวราวกับเป็นของพิษภัยและป้อนทำลายซึ่งต้องขจัดเสีย ไม่ว่าด้วยวิธีการใด และจะต้องสูญเสียสักเท่าใดก็ตาม ความใฝ่ฝันถึงเสรีภาพของมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการชีวิตทางสังคมและการเมือง มันเป็นเรื่องของการที่จะตอบสนองต่อปัญหาอย่างไรเท่านั้น ที่ให้ความหมาย และเป็นเครื่องวัดระบบและอำนาจหน้าที่ทางการเมือง บางทีที่สันตะจากประสบการณ์ของไทยอาจช่วยให้เราเห็นเรื่องนชัดเจนนั่น

"ในรัชกาลปัจจุบันนี้ ทรงทราบแน่ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชหฤทัย liberal อย่างเอกได้เคยทรงสนทนากันมาแต่ก่อนเสด็จเสด็จด้วยราชสมบัติแล้วในเรื่อง form of government ย่อมทรงตระหนักพระราชหฤทัยอยู่ว่า รูปการปกครองอย่างใดนั้น ก็คือที่เหมาะสมที่สุดสำหรับบ้านเมืองโดยกาละ ถึงแม้ว่าเวลานี้ยังจำเป็นต้องคงใช้รูปการปกครองโดยอาณัติรัฐ อาณัติรัฐนั้นก็จะต้องให้เป็นอย่าง liberal อย่างยิ่ง จึงจะทรง

* แปลจาก "Some Thoughts on Human Rights Protection and Promotion" บทความเสนอในการประชุมใหญ่ครั้งที่ ๑๘ ของ "ขบวนการสหพันธ์โลก" ที่ วิซโซโกโซ-โก, โดเกียว (๒๔-๓๐ กรกฎาคม ๒๕๒๓)
 ** กลุ่มสนทนาที่ ๒ "ระเบียบระหว่างประเทศแบบใหม่", ๒๖ กรกฎาคม
 *** กลุ่มสนทนาที่ ๓ "การปกป้องและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน", ๒๘ กรกฎาคม

อยู่ที่ใด แต่วันสว่างไปก็ยังมีคนที่ได้การศึกษามากมายที่จะต้องคิดการไว้เตรียมรับ emancipation ซึ่งจะเกิดขึ้นโดยลำดับ”^๑

นั่นคือแนวความคิดของกรมพระนครสวรรค์วรพินิต เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย และประธานองคมนตรี ผู้ทรงอำนาจอย่างสูงในสมัยของท่านตามที่แสดงไว้เพียงห้าปีก่อนการปฏิวัติ ๒๔๗๕ ซึ่งเป็นผลทำลายระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เมื่อเปรียบกับปฏิกริยาของรัฐบาลที่ต่อการเรียกร้องเสรีภาพทางการเมืองในที่อื่น ๆ แล้ว อาจกล่าวได้ว่าความคิดที่กล่าวมานี้ทั้งดูสภาพและเมตตากรมอย่างมากที่สุด นอกจากนั้น ยังบอกถึงความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อสิ่งที่กำลังเป็นไปภายนอกหอคอยแห่งอำนาจ ถึงกระนั้น มันก็ยังไม่มีของอนุรักษนิยมอยู่ไม่น้อย ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้ง และเหตุแทรกซ้อนต่างๆ ในเรื่องสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพ คำว่า “emancipation” ที่ใช้ในเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ตอนนั้นมิใช่เหตุบังเอิญเสียทีเดียวแต่ในความหมายสำคัญยังเป็นเครื่องสะท้อนโดยสัญชาตญาณเกี่ยวกับธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งทงนั้นทำให้เราระลึกถึงข้อสังเกตทางทฤษฎีประการหนึ่งของ Wertheim เกี่ยวกับวิวัฒนาการของมนุษย์ได้อย่างชัดเจน กล่าวคือแนวโน้มที่แฝงอยู่ในตัวมนุษย์เองที่จะดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้หลุดพ้นไม่แต่จากพลังของธรรมชาติเท่านั้น หากแต่เพื่อหลุดพ้นจาก “การครอบงำโดยบุคคลและกลุ่มอภิสิทธิ์” ด้วยซึ่งทั้งหมดประกอบกันเป็นความก้าวหน้าของมนุษย์^๒

สภาพการณ์ของโลกที่สาม

ดังนั้น ความใฝ่ฝันถึงเสรีภาพของมนุษย์จึงไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องจินตนาการหรือการนึกคิดทางปรัชญาอย่างลอยๆ หากแต่เป็นปรากฏการณ์เชิงประจักษ์จริง ๆ เป็นข้อเท็จจริงของชีวิต อย่างไรก็ตามถึงแม้จะเป็นเช่นนั้น ความก้าวหน้าของมนุษย์ในแง่วิวัฒนาการและในเชิงคุณภาพเช่นนี้ ก็มักถูกทิ้งกลุ่มปฏิกริยาฝ่ายขวาและกลุ่ม “ปฏิวัติ” ฝ่ายซ้ายพากันพุ่งตั้งไปในทางร้าย แม้แต่ฝ่ายที่เรียกกันว่า เสรีตะวันตก ก็มีโดยยกเว้น เช่นที่ Ramsey Clark อดีตรัฐมนตรียุติธรรมของสหรัฐฯ ได้กล่าวอย่างอาจหาญถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสหรัฐฯ ที่เป็นมานาน

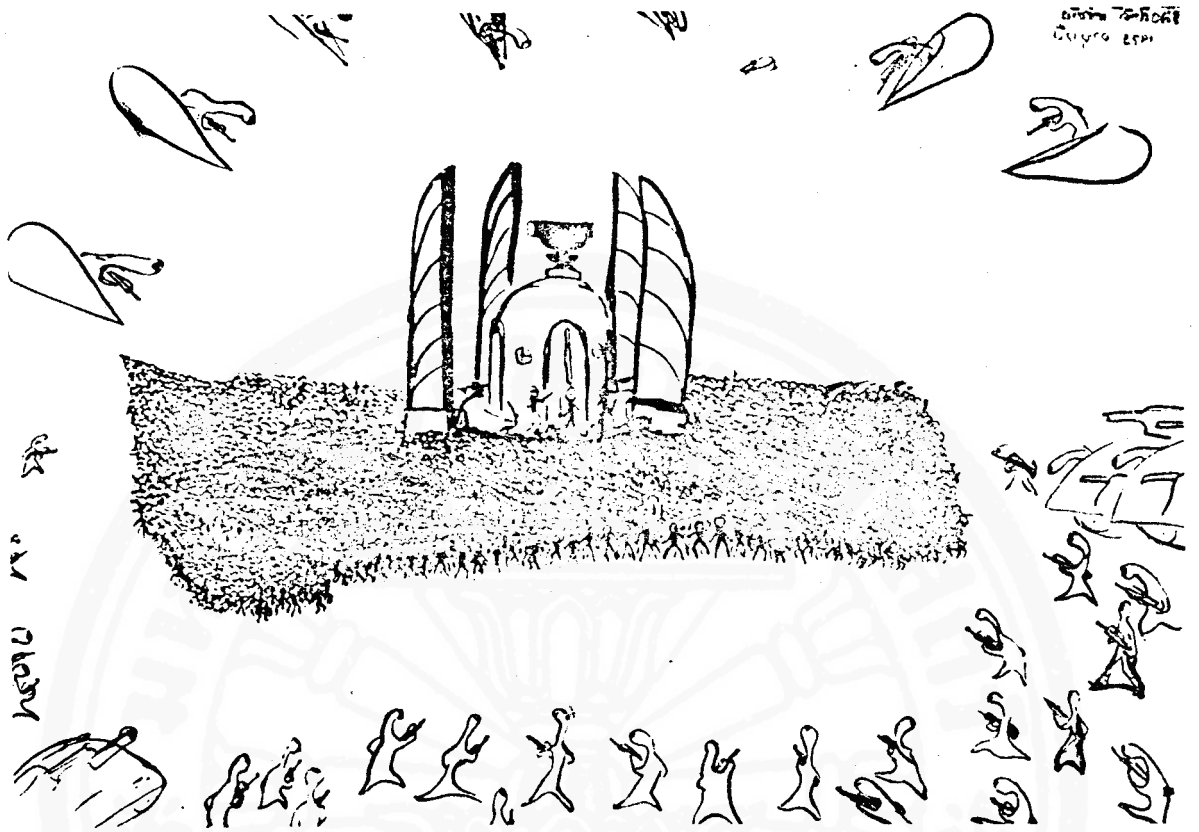
แล้วว่า: “เรา (สหรัฐฯ) ได้พร่ำสอนประชาธิปไตยที่บ้าน แต่สนับสนุนการกดขี่ในต่างประเทศ... เราพูดกันถึงเสรีภาพแต่แล้วก็นั่งงีบในขณะที่คนนับพันๆ ถูกทรมานและถูกทารุณกรรม”^๓ ดูราวกับว่าความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นพลังขับเคลื่อนสำหรับความก้าวหน้าของสังคม ได้ถูกมองว่าเป็นสิ่งแปลกปลอมและเป็นบาปมหันต์ตั้งแต่ต้นแล้ว ในขณะที่สิ่งที่เรียกว่าระเบียบที่มีอยู่แล้ว สมควรจะต้องคงสถิตยอยู่อย่างเหนียวแน่นต่อไป ทั้ง ๆ ที่มันก็ได้รับการพิสูจน์แล้วว่า เป็นตัวบั่นคน กัดข้อย่างไม่เป็นธรรมและไร้มนุษยธรรมนำไปสู่ความรุนแรง และทุกข์ทรมานกับทุกฝ่ายในที่สุด ในศัพท์วิชาการเองทุกวันนี้ เรายังรู้สึกได้ถึงอคติบางอย่างในทางสังคมวิทยาและจิตวิทยา ทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว เมื่อความขัดแย้ง และการเปลี่ยนแปลงมีแนวโน้มที่จะถูกมองและสร้างเป็นแนวคิดตามสมันนิยมในแง่ที่เป็น “ภาวะปฏิปักษ์ต่อสิ่งที่เป็นอย่างอยู่” (Radical antithesis) ซึ่งตรงกันข้ามกับ “ภาวะอนุรักษสิ่งที่เป็นอยู่” (Conservative thesis) อันมีความหมายเท่ากับการดำรงสถานะเดิมนั่นเอง ประเด็นก็คือว่า จริงๆ แล้ว ความจริงอาจเป็นในมุมกลับได้เหมือนกัน อย่างน้อยก็จากแง่ของวิวัฒนาการสำหรับบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อสันติ และระเบียบระหว่างประเทศแบบใหม่ก็จะต้องทำอะไรกันบ้างกับสภาพของความรู้เช่นนี้ในเรื่องเกี่ยวกับความขัดแย้งของมนุษย์ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

๑ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสาร ร.๗ รล.๖/๓ เรื่อง พระราชบัญญัติองคมนตรี “รายงานการประชุมกรรมการองคมนตรี” ๑๑ เมษายน ๒๔๗๐, หน้า ๓.

๒ W.F. Wertheim, **Evolution and Revolution : The Rising Wave of Emancipation**, Penguin Books, 1974, หน้า ๓๕-๔๘

๓ **Newsweek**, June 30, 1980, หน้า ๕๒. ดูข้อวิจารณ์ทำนองเดียวกันใน C.G. Weeramantry, **Equality and Freedom : Some Third World Perspectives** Colombo : Hansa Publishers Limited, 1976, หน้า ๖๓-๖๔

๔ Gerhard E. Lenski, **Power and Privilege : A Theory of Social Stratification**, New York : Mc Graw-Hill, 1966, หน้า ๕-๑๔

ข้อนี้ทำให้เราเข้าสู่ปัญหาที่เป็นเชิงปฏิบัติมากขึ้นว่า สิทธิมนุษยชนจะได้รับการส่งเสริมให้เข้าสู่ระบบหนึ่ง ที่สามารถได้รับการปกป้องได้อย่างไร ในแง่หนึ่ง โดยทั่วไปแล้วจุดสนใจจะอยู่ที่ปัญหาต่าง ๆ ของบรรดาประเทศโลกที่สาม เหตุผลก็ดูง่าย ๆ เพราะดูเหมือนประเทศเหล่านี้กำลังเผชิญกับแนวทางแบ่งแยกระหว่างกระแสอุดมการณ์หลักสองอย่างของโลกที่หนึ่งกับโลกที่สองซึ่งปะทะกันอยู่ แต่กระนั้นก็ยังมีความหวังอยู่ว่า ยังคงมีที่ว่างสำหรับทางเลือกของพวกเขาเอง ซึ่งจะเป็นทางสร้างสรรค์และเหมาะสมมากกว่าด้วย แต่แรกทีเดียวมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจปัจจัยแวดล้อมอันแท้จริงที่เกี่ยวข้องอยู่ให้ชัดเจนเพื่อจะป้องกันแนวโน้มที่จะใช้อารมณ์กับประเด็นปัญหา หรือความเขี้ยววนในทางแก้ไขที่เป็นสูตรสำเร็จ ตรงจุดนี้ คงเป็นการสมควรที่จะได้รื้อองสักรุหนั่งถึงคำเตือนของ J.F. Lalive, ในสมัยที่เขเป็นเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (International Commission of Jurists)

“เป็นการง่ายเกินไปที่จะพิจารณาแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนกับเสรีภาพชนพินฐาน และปัญหาหลัก

นิติธรรม ซึ่งเป็นเรื่องสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ในแง่ที่เป็นหลักความคิดทางนามธรรมและทางทฤษฎี หรือเป็นเพียงสูตรทางการเมือง อันที่จริง เรากำลังเกี่ยวข้องกับหลักความคิดที่มีชีวิตในเชิงปฏิบัติอันสื่อด้วยความหมาย และความเป็นจริงเชิงบวก ซึ่งโดยธรรมชาติของมันนั้น มีผลกระทบต่ออนาคต และชีวิตประจำวันของเรา...”^๕

สิ่งที่ทำให้ต้องนึกถึงทันทีเกี่ยวกับ “ความเป็นจริงเชิงบวก” ก็คือ ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิด “หลักความคิดที่มีชีวิตในเชิงปฏิบัติ” ของสิทธิมนุษยชนในตะวันตก ซึ่งต่างจากวัฒนธรรมที่ผูกพันอยู่กับขนบประเพณีในสังคมต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ตะวันตก เรื่องนี้เป็นที่รู้กันดีอยู่แล้ว แต่อีกครั้งหนึ่งที่เราต้องระวังไม่ให้ข้อพิจารณา บิดเบือนการรับรู้ของเราถึงสภาพกิจกรรมของมนุษย์ที่แท้จริง ในประการสำคัญ การขาดธรรมเนียม “แบบเสรี” อย่างที่เห็นได้จากประสบการณ์

^๕ Address in **The Rule of Law in a Free Society**, A Report on the International Congress of Jurists, New Delhi, 1959 หน้า ๕๑

ทางประวัติศาสตร์อันเป็นรูปธรรม มิใช่จะขัดขวางคนเรา—ไม่ว่าจะเป็นชาวตะวันตกหรือไม่ก็ตาม—ไม่ให้ดำเนินถึงและต่อสู้เพื่อความเคารพในตนเองและศักดิ์ศรีของพวกเขา ต่อการกดขี่ทั้งจากภายในและภายนอก ที่สำคัญที่สุด มันมิได้หมายความว่าความยุติธรรมไปกับการขาดภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันนั้นจะไม่มีพื้นฐานเกอหนุณและพัฒนาสิทธิมนุษยชนกับเสรีภาพเลย นี่เป็นที่สนะที่ยังคงยึดติดกันอยู่ในวงวิชาการจำนวนมากทีเดียว เมื่อพิจารณาอย่างถ่องแท้ เราต้องแบ่งแยกอย่างชัดเจนระหว่างแนวคิดและหลักการสิทธิมนุษยชนในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์สากลกับฐานะที่เป็นคุณค่าเชิงปฏิบัติใช้ในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์สากลและเป็นเชิงประจักษ์ เราทุกคนได้เห็นประจักษ์กันถึงกระแสเสี่ยงและการต่อสู้อย่างไม่ลดละเพื่อสิทธิและอิสรภาพอย่างกว้างขวาง ดังเช่นในกรณีของ Benigno Aguino ในฟิลิปปินส์ หรือ Alexander Solzhenitzn กับ Andrei Sakharov ในสหภาพโซเวียต ส่วนในฐานะที่เป็นคุณค่าเชิงปฏิบัติใช้ สิ่งที่ยึดมั่นและปฏิบัติกันอยู่ในโลกตะวันตก โดยคนตะวันตกนั้นก็มีไม่ว่าจะปราศจากข้อบกพร่องอันสำคัญอย่างยิ่งแน่นอน ทั้งในด้านแนวคิดและการปฏิบัติ^๖

อย่างไรก็ดี ถึงแม้จะมีข้อจำกัดในการประยุกต์ใช้ แต่ประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์และแบบแผนทางวัฒนธรรมของตะวันตกก็ยังคงช่วยความเข้าใจของเราได้มาก เกี่ยวกับกระบวนการเจริญและพัฒนาของสิทธิมนุษยชน มันอาจช่วยในฐานะที่เป็นทางหนึ่งในการเรียนรู้บางสิ่งได้ชัดเจนโดยเปรียบเทียบเกี่ยวกับสภาวะเงื่อนไขต่างๆ ของโลกที่สาม^๗ ถึงแม้ว่าจะเป็นในมุมมอง

๖ Saneh Chamarik "Buddhism and Human Rights", บทความเสนอในการประชุมของยูเนสโก เรื่อง "The Place of Human Rights in Cultural and Religious Traditions," กรุงเทพฯ ๓-๑ ธันวาคม ๒๕๒๒, หน้า ๑-๘ Adamantia Pollis and Peter Schwab. "Human Rights: A Western Construct With Limited Applicability", ใน Pollis and Schwab (ed), Human Rights: Cultural and Ideological Perspectives, London: Praeger Publishers, 1979, หน้า ๑๕

๗ Weeramantry, อ้างแล้ว, หน้า ๑๑, ดูเพิ่มเติม Pollis and Schwab, อ้างแล้ว, หน้า ๒-๓

C.G. Weeramantry อดีตผู้พิพากษาศาลสูงแห่งศรีลังกา ได้กล่าวเน้นไว้อย่างชัดเจนถึงการเปลี่ยนแปลงตรงสำคัญในประวัติศาสตร์ของสังคมตะวันตกหลังยุคปฏิรูปและยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ดังนี้:-

“การตั้งคำถามในเรื่องสิทธิอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือที่ตั้งมั่นอยู่อย่างดีแล้วอย่างไรก็ตาม แรงกระตุ้นของผลกระทบต่อวัฒนธรรม โบราณอย่างลับพลันทันใดก็ดี การเปิดโลกใหม่ซึ่งปลดปล่อยทั้งจิตใจและสังคมออกจาก หลักผูกพัน ของประเพณีที่ดี—สำหรับยุโรป ทุกอย่างเหล่านี้ ได้ทำลายระเบียบสังคมแบบโบราณ และปลดปล่อยปัจเจกบุคคลให้ออกจากกลุ่มและผลัดกันแนวคิดเรื่องเสรีภาพส่วนบุคคลและความเสมอภาคให้ก้าวหน้าไป กลายเป็นมรดกของยุคนี้สำหรับยุคอื่นๆ ทั้งปวงในยุโรป”^๘

ด้วยเหตุนี้ จุดแบ่งแยกทางจิตใจและวัฒนธรรม

กับระบบศักดินา จึงแผ้วถางทางสำหรับการปฏิวัติทาง
 ประชาธิปไตยและอุดมการณ์ของคริสต์ศตวรรษที่สิบเจ็ด และสิบ
 แปด แทนที่หลักเทวสิทธิ์ได้เกิดมีหลักความคิดใหม่เกี่ยว
 กับกฎธรรมชาติและสิทธิธรรมชาติ ซึ่งมุ่งเน้นเฉพาะ
 สามัญชนและเสรีภาพส่วนบุคคลกับการยินยอมในฐานะ
 ที่เป็นบ่อเกิดและพื้นฐานของสิทธิอำนาจทางการเมืองใน
 หนึ่งคน ไม่จำเป็นต้องกล่าวละเอียดถึงผลกระทบของการ
 เปลี่ยนแปลงอันรุนแรงของสังคมตะวันตก นอกจากนี้
 จะยังความหมายและฐานะของระบอบรัฐธรรมนูญซึ่ง
 ต่อเนื่องมาในระบบการเมืองตะวันตก เมื่อเปรียบกับใน
 สภาพของโลกที่สาม งานวิเคราะห์ชั้นเยี่ยมเกี่ยวกับรัฐ
 ธรรมนูญประเทศอังกฤษของ A.V. Dicey ได้ให้ความรู้
 เป็นอย่างดี เมื่อเขาให้ข้อสังเกตอย่างล้าลึกว่า :

“รัฐธรรมนูญอังกฤษถูกแทรกเติมไปด้วยหลัก

นิติธรรมโดยอาศัยพื้นฐานที่ว่าบรรดาหลักการทั่วไปของ
 รัฐธรรมนูญ (อย่างเช่นสิทธิในอิสรภาพส่วนบุคคล หรือ
 สิทธิในการประชุมสาธารณะ) นั้น เป็นผลลัพธ์จาก
 การตัดสินพิพากษา กำหนดสิทธิส่วนบุคคลในกรณี
 เฉพาะต่างๆ ซึ่งนำมาสู่ศาล แต่ส่วนภายใต้รัฐธรรมนูญ
 ของต่างประเทศจำนวนมาก ความมั่นคง (เช่นที่เป็นอยู่)
 ซึ่งให้กับสิทธิของปัจเจกบุคคลนั้นเป็นผล.....มาจากหลัก
 การทั่วไปของรัฐธรรมนูญเอง”^๘

ข้อเขียนนี้ให้ความหมายชัดเจนในเรื่องสถานะ
 ของสิทธิมนุษยชนกับเสรีภาพที่เผชิญหน้ากับสิทธิอำนาจ
 ของรัฐ ต่างกับประเทศเสรีตะวันตกซึ่งถือว่าสิทธิและ
 อิสรภาพต่างๆ แฝงเร้นอยู่ในธรรมชาติมนุษย์ และไม่
 อาจแยกออกจากกันได้ และด้วยเหตุนี้จึงเป็นพื้นฐาน
 สำหรับความดำรงอยู่ของรัฐธรรมนูญและสิทธิอำนาจของ
 รัฐบาลในรัฐที่ไม่ใช่ตะวันตก สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงสิ่ง
 หนึ่งที่ฝ่ายปกครองมอบให้กับฝ่ายที่ถูกปกครอง สำหรับใน
 ตะวันตก “...สิทธิและเสรีภาพเหล่านี้ เป็นสิ่งจำเป็น
 ต่อการดำรงอยู่อย่างสมศักดิ์ศรีของมนุษย์ และยังคงรอด
 พ้นจากการถูกลิดรอนเพราะเหตุอ้างทางวิกฤตการณ์ ใน
 แห่งของหลักการพื้นฐานของเรา มันไม่จำเป็นต้องมีการ
 ล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพเลย แม้ในยามฉุกเฉินก็
 ตาม”^๙ แต่ในประเทศที่ไม่ใช่ตะวันตก สิทธิและเสรี
 ภาพ มักตกอยู่ภายใต้กฎอัยการศึก และประกาศภาวะ
 ฉุกเฉิน ไม่ว่าจะมีการผ่อนปรนกันอย่างไรก็ตามในแต่
 ละระบอบ^{๑๐}

ปัญหาเรื่องอิสรภาพเชิงลบและเชิงบวก

ในทางปฏิบัติ นี้หมายความว่าระบอบรัฐธรรมนูญ
 ในประเทศโลกที่สามส่วนใหญ่ (ถ้าไม่ทั้งหมดทีเดียว)
 ขึ้นอยู่กับการปกครองแบบพลการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้องได้

^๘ A.V. Dicey, *Law of the Constitution*, ninth
 edition, London :, Macmillan and Co. limited,
 reprinted 1952, หน้า ๑๕๕-๑๕๖.

^๙ อ้างใน Pollis and Schwab, อ้างแล้ว, หน้า ๓

^{๑๐} Lawrence Ward Beer (ed) *Constitutionalism
 in Asia : Asian Views of the American
 Influence*, Berkeley :, University of California
 Press, 1970, หน้า ๑๕-๑๖.

จากแนวคิดและความหมายทั้งหมดของสิทธิมนุษยชนกับเสรีภาพ โดยสาระแล้ว ข้ออ้างเหตุผลก็เหมือนกัน แม้ว่าจะอยู่ในรูปแปลกล้อมต่าง ๆ กันไป เป็นแต่เพียงว่า แทนที่หลักทฤษฎีของยุคโบราณ การใช้เหตุผลสนับสนุนระบอบอำนาจนิยมสมัยใหม่เข้าไปในนามของอธิปไตยและเอกภาพของชาติ แต่ข้อถกเถียงก็มีแนวทางใหญ่ ๆ ที่พ้องกัน ๆ กันอยู่ ทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความไม่เหมาะสมและใช้การไม่ได้ของหลักความคิดของสิทธิมนุษยชนและอิสรภาพแบบตะวันตก อันที่จริงเรื่องนี้ก็ถูกต้องในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังจำเป็นต้องพิจารณาเพราะหืออย่างวิพากษ์วิจารณ์เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นไปได้ในเชิงภาวะวิสัย มากขึ้นในอันที่จะนำไปสู่การเคารพตนเอง และความก้าวหน้าของมนุษย์ ตามแนวทางของเหตุผลและหลักเมตตาธรรม

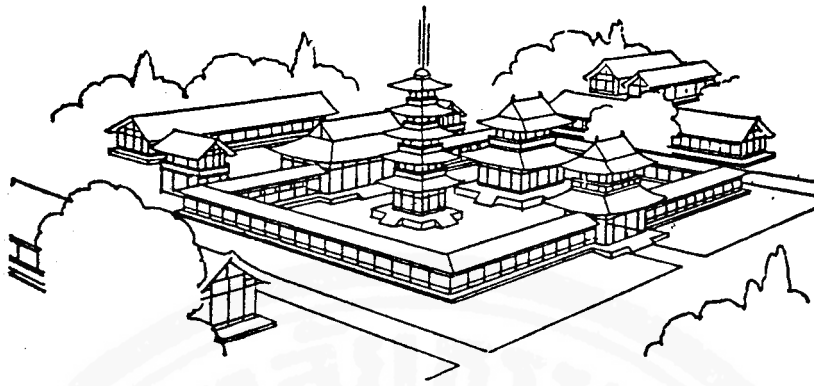
ข้อถกเถียงประการหนึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับปัญหาการสร้างสรรค์รัฐชาติ ความเสี่ยงและอันตรายของความแตกแยกทางการเมืองอย่างปราศจากสิ่งเหนี่ยวรั้งเป็นเรื่องราวที่พอเข้าใจกันได้สำหรับช่วงระยะแรก ๆ หลังจากเป็นเอกราช แน่แน่นอนว่ารัฐใหม่ ๆ เหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐแบบพหุภาพ (pluralistic) ย่อมมีความจำเป็นอย่างมากที่จะระดมพลังทั้งปวงที่มียุติมาใช้ ภายใต้แนวอุดมการณ์อันหนึ่งอันเดียวเพื่อต่อสู้กับอดีตยุคอาณานิคม บรรดาขบวนการเพื่อเอกราช ได้รับความสำเร็จเป็นส่วนมากเพียงเพราะเชื่อกันว่าพวกเขาจะสนับสนุนให้มีเสรีภาพและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิ่งนี้ก็เป็นจริงเช่นเดียวกันสำหรับการปฏิวัติทางการเมือง ที่กระทำในนามของเสรีภาพและประชาธิปไตย แต่เรื่องเสรีภาพคือว่า ขบวนการเหล่านี้เองแม้จะได้ตั้งตัวขึ้นมาเป็นเวลาช้านานแต่ก็มักแปรผันไปเป็นปฏิปักษ์กับเสรีภาพ และประชาธิปไตยเสียเองในการจัดระเบียบทางสังคมและการเมืองต่อ ๆ มา ดังนั้นจึงเกิดมีข้ออ้างต่าง ๆ นานาของชนชั้นปกครองที่ต้องการจะใช้ระบบพรรคเดียว^{๑๑} หรือถ้าไม่อาจทำได้ก็อ้างอำนาจฉุกเฉิน ที่ทำให้ต้องระงับสิทธิและอิสรภาพต่าง ๆ เอาไว้ แน่แน่นอนว่าย่อมมีความพยายามที่จะบรรจุเอาความสะดวกต่าง ๆ เหล่านี้เข้าไว้ในประมวลและหลักปฏิบัติทางกฎหมายและรัฐธรรมนูญ ซึ่งบางอย่างก็ขัดแย้งในตัวเอง ทักกลับนำเอาคำพิพากษาตัวอย่างตาม "กฎหมาย" เก่า ๆ ในสมัยอาณานิคมมาใช้กันอีก^{๑๒} ติราบ

เท่าที่เกี่ยวกับสามัญชนในท้องถิ่น เรื่องทั้งหมดก็ไม่ค่อยอะไรมากไปกว่าเพียงแค่เปลี่ยนจากอยู่ใต้เจ้าอาณานิคมแบบหนึ่งมาเป็นอีกแบบหนึ่งเท่านั้นเอง อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าห่วงก็คือ สักวันหนึ่งย่อมมาถึงเมื่อสภาพการณ์เช่นนั้นจะต้องถูกตั้งคำถามเอาด้วยว่าบรรดาผู้นำเหล่านี้ และการประกาศถึงเอกภาพและผลประโยชน์ของชาตินั้น เป็นไปเพื่ออะไรกันแน่ กล่าวคือว่าเพื่อพวกตนเองจะได้มีโอกาสในการปกครองอย่างถาวร หรือเพื่อเสรีภาพและประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่? คำถามพื้นฐานข้อหนึ่งบางสิ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาการสร้างสรรค์สถาบันด้วย ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

ยังมีข้อถกเถียงอีกประการหนึ่ง ที่ควรแก่การสนใจเป็นพิเศษในตอนนั้น ถึงแม้ว่ามันจะสัมพันธ์กับปัญหาในการมองการเมืองจากแง่ของชนชั้นนำดังกล่าวมาข้างต้น เรื่องนี้เกี่ยวพัน (หรืออ้างกันเองเสียมากกว่าว่าเกี่ยวพัน) กับปัญหาทางเลือกระหว่างสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมืองในด้านหนึ่ง กับสิทธิทางสังคมและเศรษฐกิจในอีกด้านหนึ่ง ในทัศนะของผู้เขียนเองเห็นว่า ปัญหาทางเลือกนี้ จริง ๆ แล้วเป็นเรื่องของการคิดเห็นกันมากกว่าจะเป็นเรื่องของความเป็นจริง และทั้งสิทธิมนุษยชนในทั้งสองด้านนี้ ก็มีสัมพันธ์ประกอบเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กันจริง ๆ แล้วเป็นที่น่าสนใจเหลือเกินว่าเสรีภาพและศักดิ์ศรีของมนุษย์จะได้รับการปกป้องและส่งเสริมโดยปราศจากสิทธิทั้งสองด้านได้อย่างไร เมื่อถึงที่นั้นเช่นนี้ เราต้องสำนึกอย่างเต็มเปี่ยมถึงความแตก

๑๑ สำหรับข้อวิจารณ์รัฐที่มีระบบพรรคเดียว ดูตัวอย่าง เช่น Conway W. Henderson, "Underdevelopment and Political Rights : A Revisionist Challenge", **Government and Opposition**, Volume 12, Number 3, Summer 1977, หน้า ๒๗๖-๒๘๒.

๑๒ ดูตัวอย่างใน Tun Mohamed Suffina bin Hashim, "The Malaysian Constitution and the United States Constitution", และ Enrique M. Fernando "The American Impact on the Philippine Legal System", ใน L.W. Beer (ed.), **แหล่งอ้างเดียวกัน** หน้า ๑๒๘-๑๓๘ และ ๑๔๐-๑๗๘. ตามลำดับ

ต่างอันลึกซึ้งระหว่างจุดยืนแบบของเสรีตะวันตก กับของ
คอมมิวนิสต์ การรวมเอาสิทธิทั้งสองด้านเข้าไว้ด้วยกัน
อันเป็นที่มาของการประนีประนอมทางการทูตในปฏิญญา
สากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ปี ค.ศ. ๑๙๔๘ นั้นไม่อาจแก้
มีปัญหาในทางปฏิบัติใด ๆ เลย^{๑๓} เวลาได้ล่วงเลยไป
เกือบสามทศวรรษกว่าที่องค์การสหประชาชาติจะสามารถ
จัดการให้เป็นไปตาม “ขันทอง” ของกฎบัตรว่าด้วย
สิทธิได้ ซึ่งก็ไม่ใช่ในลักษณะที่สมบูรณ์ภาพ หากแต่เป็น
กติกาสัญญาสองฉบับแยกจากกันในปี ค.ศ. ๑๙๗๖ ก็
กติกาสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ
สังคม และวัฒนธรรม กับกติกาสัญญาระหว่างประเทศ
ว่าด้วยสิทธิของพลเมือง และสิทธิทางการเมือง อย่างไรก็ตาม
นี่เป็นเรื่องของการเมืองระหว่างประเทศในขณะนั้น
และไม่มีเหตุผลทางตรรกใด ๆ ที่จะมองสิทธิทั้งสองด้าน
นี้ว่าเป็นเรื่องขัดแย้งต่อกัน อันที่จริงข้อแตกต่างนี้เป็น
มรดกทางประวัติศาสตร์ของความล้มเหลวในอดีตของ
ระบอบการปกครองแบบเก่าเช่นเดียวกับที่เป็นปัญหาของ
ระบอบเสรีนิยมแบบตะวันตกซึ่งมักจะมองไม่เห็นปัญหา
เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่และความยากแค้นของสามัญชน
ทั่วไป

เพราะฉะนั้น จึงไม่น่าแปลกใจที่เวลานี้มีการตั้ง
ข้อสงสัยอย่างจริงจังกับความสมเหตุสมผลและความ
สามารถที่จะนำมาใช้ ได้ของแนวคิดตะวันตกเรื่องสิทธิ
มนุษยชน C.G. weeramantry ซึ่งเคยกล่าวถึงมาแล้ว ได้
กล่าวไว้ในการศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องอิสรภาพ
และความเสมอภาคโดยอ้างถึง “ความไม่เหมาะสมของ
แนวคิดตะวันตก” และยกประเด็นปัญหาความไม่เสมอ
ภาคว่าสอดคล้องกับความต้องการและปัญหาที่แท้จริงของ
โลกที่สามมากที่สุด โดยลักษณะขอบเขตและความ

อ่อนไหวของสถานการณ์ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง
“เสาะหาทัศนะเรื่องความเสมอภาคที่ให้ความหมายมาก
กว่าการคงไว้ซึ่งความไม่เสมอภาคตลอดกาล กล่าวคือ
ทัศนะเรื่องความเสมอภาคอันมีสาระมากกว่าที่หมายถึง
สิทธิอันเสมอภาคที่จะดำรงอยู่ในฐานะอันไม่เสมอภาค
ระหว่างกัน”^{๑๔} และด้วยความรู้สึกทำนองเดียวกันเมื่อ
Fouad Ajami แห่งมหาวิทยาลัยปรีนซ์ตัน ได้ตั้งคำถาม
กับความไม่ลำเอียงหรือ “ความถูกต้องสมบูรณ์” ของ
แนวคิดเรื่องเสรีนิยม เขาก็แสดงความไม่พอใจถึง “การ
เมืองแห่งความรักและเมตตาธรรม” อันเป็นสภาวะตรง
กันข้ามกับการเมืองแบบ “ไฟอำนาจ” ซึ่งครอบงำอยู่
โดยทั่วไป^{๑๕} โดยถือว่าการต่อสู้เพื่ออำนาจในตัวเอง
นั้นยิ่งใหญ่ที่สุด

เมื่อพิจารณาถึงความยากจนที่มียุคดาบดินและเรอ
รัง ตลอดจนความไม่สมดุลระหว่างเมืองกับชนบทใน
โลกที่สามแล้ว ดูจะเป็นธรรมดาที่ว่าสิทธิทางสังคม
และเศรษฐกิจจะเป็นสิ่งสำคัญเป็นอันดับแรกโดยเฉพาะ
ในทางตรงข้าม สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
เมือง กลับดูกันว่าเป็นของทอดที่จะฟุ่มเฟือยและไม่ให้
ความหมายอะไร กับปัญหาความไม่เท่าเทียม และความ
อดอยากที่รุนแรง นั่นคือความเป็นจริงอันเห็นกันจะแจ้ง
ในโลกปัจจุบันของเรา ถึงกระนั้นก็ตาม ความผิด

^{๑๓} Maurice Cranston, **Human Rights To-Day**,
London, Ampersand Books, 1985, หน้า ๓๖-๔๒
^{๑๔} Weeramantry, อ้างแล้ว, หน้า ๑๐.
^{๑๕} Fouad Ajami, “Human Rights and World
Order Politics”, World Order Model Project,
Occasional Paper Number Four, New York,
Institute of World Order Inc., 1978 หน้า ๒-๔

หวังในระบบเสรีนิยมแบบตะวันตกก็ไม่ควรทำให้มาปิดหู บิดตาของเราเองในเรื่องแนวความคิดทางศีลธรรม และ การการเมือง ไปด้วย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมองธรรม ชาตินิยม และปัญหาความสัมพันธ์ทางการเมืองใน แนวทางที่เหมาะสมเพื่อเราจะไม่พลอยสุดโต่งไปทางฝ่าย สำนักนิยมการปล่อยเสรีอย่างสุดเหวี่ยง หรือไม่ก็ไปทาง ฝ่ายเผด็จการเบ็ดเสร็จ เพราะในท้ายที่สุดแล้วทั้งสอง ต่างก็เป็นการกดขี่เสรีภาพ และ ศักดิ์ศรีของมนุษย์ด้วยกัน ทั้งนั้น

แน่นอนว่า เป็นการดีที่รัฐบาลจะสนับสนุน สวัสดิการทางสังคมและเศรษฐกิจสำหรับประชาชนของ ตน ไม่มีอะไรผิดเลยในเรื่องนี้ เนื่องจากความเป็นอยู่ทาง วัตถุไม่เพียงเป็นสิ่งพึงปรารถนาเท่านั้น แต่ยังเป็น สิ่งจำเป็นยิ่งในแง่ที่เป็นอิสรภาพเชิงบวกสำหรับความ เจริญและชีวิตที่ดีของมนุษย์ด้วย แต่แม้แต่เรื่องที่ดู เรียบง่ายเช่นนี้ ก็ยังมีข้อแตกต่างอย่างมากกระหว่างแนว การมองประชาชนสองแนว กล่าวคือว่าประชาชนอาจ ถูกมองว่าเป็นผู้ที่มีความมุ่งหมาย และสามารถดำรงชีวิต อยู่ตามความมุ่งหมายของตนเองได้ หรือเขาอาจถูกมอง ว่า เป็นเพียงผู้พึ่งพิงที่ต้องได้รับการดูแล และชักนำไปสู่ แนวทางการดำเนินชีวิต "ที่แท้จริงโดยเฉพาะ" แต่เพียง แนวทางเดียว แนวคิดหลังนี้ เสนอแนวที่ชนะทางการเมือง แบบที่กำหนดเป้าหมายและวางแบบผัง สร้างไว้ให้ อย่างพร้อมสรรพ ซึ่งดูจะเป็นแนวที่ชนะที่เขากันเป็น อย่างดีกับความคิดแบบพอปกครองลูกในหมู่นักนำโลกที่สาม นอกจากนี้ มันยังเหมาะกับเป้าหมายของการสร้างให้ทันสมัยและการพัฒนาของพวกเขา ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันโดย พนฐานในรูปของการพัฒนาเศรษฐกิจ ดังที่ตามมาก็คือ ความยุ่งเหยิงทั้งหลายที่ปรากฏในเรื่องการวางแผนและการ บริหารการพัฒนา ซึ่งทั้งหมดถูกบงการและควบคุมลงมา จากศูนย์ทางราชการและเทคนิคโดยเฉพาะ แน่แน่นอนว่า ทุกอย่างนี้มักได้มองข้ามความจำเป็นที่จะแก้ไขความไม่ สมดุลย์และความอยุติธรรมทางสังคม แต่กระนั้นทั้ง ๆ ที่เห็นประโยชน์ทั้งปวงอย่างเด่นชัด เราก็จะต้องระมัด ระวังด้วยอย่างที่ว่า Isaiah Berlin ชอบที่จะเตือนให้ระลึก ถึงเหตุผลที่แท้จริง ซึ่งผลกัตันเราให้กระทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อผู้นอรรวมทั้งที่ปกป้องพวกเขาจากความอยุติธรรมทาง สังคม^{๑๖}

ด้วยเหตุนี้ เมื่อนมองให้ลึกลงไปแล้ว ความต้อง การสิทธิทางสังคมและเศรษฐกิจ จึงมิได้เป็นเพียงเรื่อง ของการสนองความต้องการทางวัตถุเท่านั้น แต่ยังเป็น เรื่องเกี่ยวกับปัญหาพื้นฐานที่ว่า จะจัดตั้งองค์กรปกครอง ทรัพย์สินต่อการดำเนินงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายเช่นว่า นี้ได้อย่างไร รัฐบาลมักเป็นที่คาดหวังให้ทำสิ่งต่าง ๆ มากมาย แต่คำถามแรกที่จะต้องถามกันก็คือว่าพวกเขาเป็นอะไร และเป็นใครกัน? สิทธิผู้นำนิยมอย่างผู้ ปกครองแบบของเพลโต หรือ "แนวหน้าของชนกรรมมา ชีฟ" ของคอมมิวนิสต์ พร้อมทั้งอุดมการณ์ของตนเป็น "ผู้ประเสริฐกว่า" ทั้งหมดเหล่านี้ล้วนมีแนวโน้มในตัว เองที่จะกำหนดให้ประชาชนอยู่ภายใต้การดูแล และแนว ทางชีวิตอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ และผลที่ตามมาก็คือหลัก เสรีภาพจะถูกบิดเบือนให้กลับกลายเป็นเป็นการบีบบังคับ และกดขี่ ผลลัพธ์ก็คือ :-

"ความหลากหลาย สิ้น และลักษณะแตกต่าง ของการเมืองย่อมจะสูญสิ้น ไปพร้อม ๆ กับศักดิ์ศรีของ มนุษย์เรา ถ้าหากมีการแสวงหาอิสรภาพตามอุดมคติ เชิงบวกกันอย่างไร้ความเป็นเอาตายจนเกินไป การแสวงหา เช่นนี้หรืออันใดก็ตามในฐานะที่เป็นสิ่งเดียวที่แท้สำหรับ ทุกคน ย่อมเป็นการลดรองการเมืองของโลกเรา เป็น การลดทอนปัญหาทางการเมืองลงไปเป็นเพียงปัญหาทาง เทคนิค"^{๑๗}

ข้อพิจารณาอย่างภาวะวิสัยนี้ ทำให้เราหวนกลับไปสู่ปัญหาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างอิสรภาพ เชิงลบและบวกอีกครั้ง แน่แน่นอนว่าความสำคัญของสิทธิ ทางสังคมและการเมืองมิได้ทำให้มันเป็นจุดหมายของทุก สิ่ง โดยแก่นแท้แล้ว อิสรภาพเชิงลบจะสนับสนุนใน ฐานะที่เป็นคุณค่าพื้นฐานในการปกป้องเสรีภาพและศักดิ์ ศรีของมนุษย์ ซึ่งมรดกตกอยู่ในความสามารถที่จะเลือก เป้าหมายให้กับตัวเองได้^{๑๘} แม้ระเบียบทางสังคมจะเป็น

^{๑๖} Robert A. Kocis, "Reason, Development, and the Conflicts of Human Ends: Sir Isaiah Berlin's Vision of Politics", **The American Political Science Review**, Vol. 74 No. I, March 1980, หน้า ๕๕.

^{๑๗} แหล่งอ้างอิงเดียวกัน, หน้า ๕๑.

^{๑๘} แหล่งอ้างอิงเดียวกัน, หน้า ๕๑.

สิ่งจำเป็นอยู่เสมอก็ตาม แต่ในฐานะที่เป็นผู้มีความมุ่งหมาย :

“เราใช้ชีวิตอยู่กับความหลายหลากของจุดมุ่งประสงค์ต่างๆ ที่ขัดแย้งกัน แต่เราต้องวางโครงสร้างสังคมของเรา เพื่อที่เราจะได้รับการปกป้องในบรรดาทางเลือกของจุดมุ่งประสงค์เหล่านั้น . . .

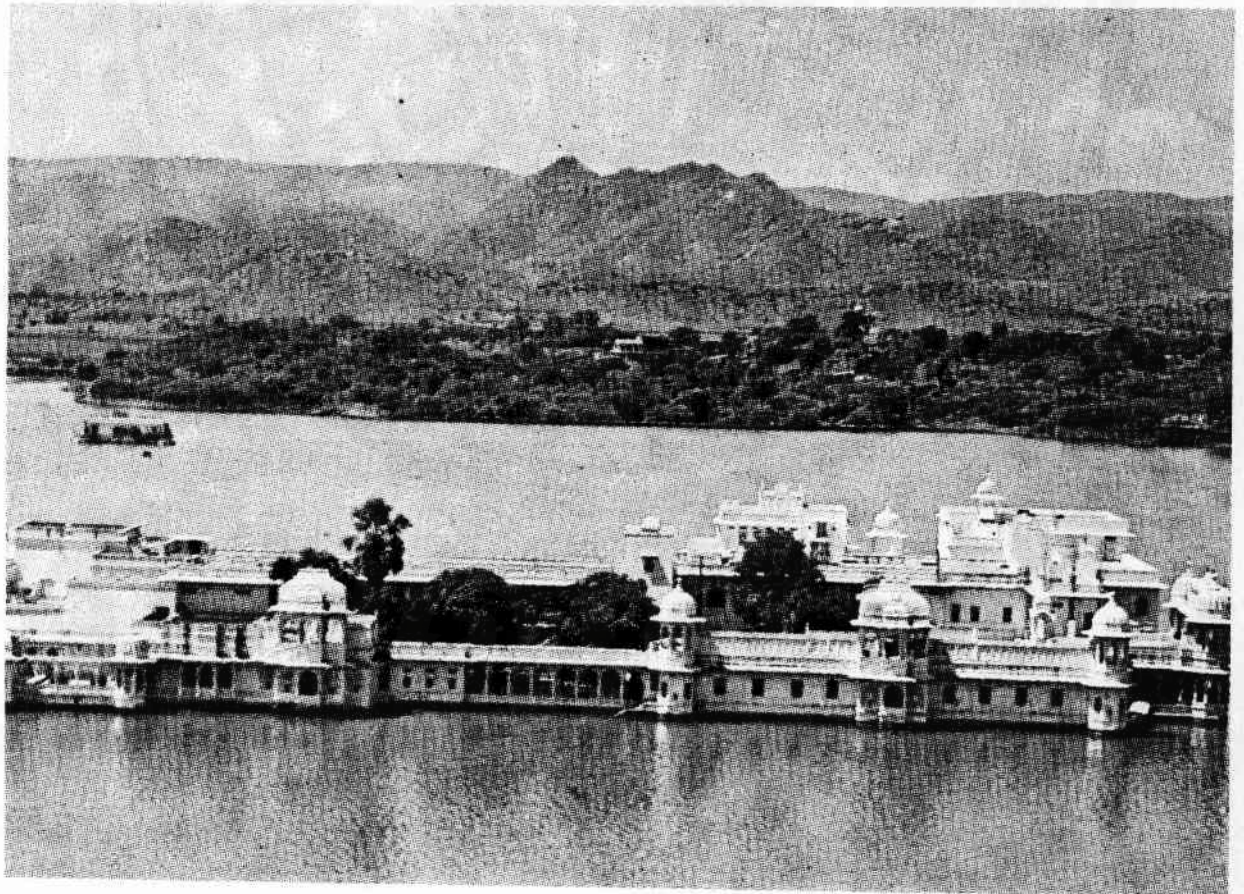
“ทุกสิ่งทุกอย่างต้องการสำหรับชีวิตทางสังคม ก็คือข้อตกลงในเรื่องเงื่อนไขจำเป็นของความเป็นพลเมืองซึ่งประกอบกันเป็นพื้นฐาน . . .”^{๑๕}

ปัญหาการสร้างสถาบัน

ดังนั้นจากการกดขี่ เอารัดเอาเปรียบ ลัทธิทหาร และความทุกข์ยากที่ปวงอันเป็นผลตามมา ซึ่งเกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวเรา ทำให้ถึงเวลาแล้วที่จะต้องคิดทบทวนอย่างหนักเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน การทำเช่นนั้นคงต้องอาศัยแนวการพิจารณาและการสร้างแนวคิดที่ครอบคลุมกว้างขวางยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นภาระที่จะอยู่ในใจเราตลอดเวลาของการประชุมนานาชาติครั้งนี้ อาจ

เป็นการดีที่จะพิจารณาให้ถ่องแท้นถึงปัญหาเฉพาะหน้าในเรื่องความไม่เสมอภาคและความยากจนของโลกที่สามที่ประกอบเป็นคนส่วนใหญ่จำนวนไพศาลของมนุษยชาติอย่างที Weeramantry เสนอไว้ แต่แน่นอนว่าเราจะไม่มุ่งสนใจแต่เรื่องนี้เพียงอย่างเดียว โดยละเลยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมืองไป ซึ่งหากปราศจากสิทธิประการเหล่านั้นแล้วไซ้ สิทธิทางสังคมและทางเศรษฐกิจเองก็ยากจะได้รับการประกันและส่งเสริม ในขณะเดียวกัน เราจะไม่พยายามตอบกันอย่างง่าย ๆ ว่าอะไรเป็นทางออกของโลกที่สาม ราวกับว่าโลกตะวันตกไม่ได้ข้องเกี่ยวกับเลย ความจริงก็คือว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทบทวนตรวจสอบตัวแนวคิดในประเพณีของตนเองโดยถวิลอีกครั้ง มันเคยเป็นผลิตผลของยุคสมัยของมันเองในอดีต และก็ยังคงเป็นเช่นนั้นอยู่มากด้วย บรรดานักคิดเรื่องสิทธิธรรมชาติของคริสต์ศตวรรษที่สิบแปดไม่รู้จักกับสิทธิทางสังคมและเศรษฐกิจกันในทางปฏิบัติ เพราะหลักความคิด

๑๕ แหล่งอ้างเดียวกัน,

เรื่องไม่ได้เกิดขึ้น (ทั้งในแง่ประวัติศาสตร์และปรัชญา) ในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ของบรรดาผู้หมั่นและผู้หมั่ง กล่าวคือ ชนชนชั้นกลางที่กำลังเติบโตใหญ่ขึ้นมา^{๒๐} เราจำเป็นต้องปรับปรุงแนวคิดเสรีนิยมแบบตะวันตกเสียใหม่ ทั้งนี้ไม่ใช่เพราะบาปโดยกำเนิดของตะวันตกเองที่แสงความยิ่งใหญ่ให้กับตัวเองในอดีต รวมทั้งปัจจุบัน หากแต่เพราะลักษณะธรรมชาติของปัญหาต่าง ๆ และทางแก้ไขอันมีขอบข่ายกว้างขวางทั่วทั้งโลก และเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน

นี่เป็นอีกหนึ่งเรื่องหนึ่งที่เราควรพิจารณาด้วยในการประชุมอันสำคัญครั้งนี้

เรื่องที่จะกล่าวถึงโดยย่อเป็นตอนสุดท้ายของการเสนอรายงานนี้เกี่ยวกับแนวทางที่กลไกทางสถาบันควรได้รับการพัฒนา เพื่อการปกป้องและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนอย่างสัมฤทธิ์ผล เพื่อการนี้ จะขอยกเอาประสบการณ์ทางการเมืองและรัฐธรรมนูญบางอย่างของตะวันตกขึ้นมาเป็นแนวทางพิจารณา แน่ใจว่าหลักปฏิบัติทางการเมืองและรัฐธรรมนูญไม่ใช่สิ่งที่จะรับจากภายนอกเข้ามาได้ง่าย ๆ นี่เป็นเรื่องที่เห็นได้ชัดทั่วไป ในการมองปัญหาเรื่องนี้ ผู้เขียนยอมรับว่ามีความสามารถอันจำกัด แต่ด้วยความเชื่อมั่นว่าเงื่อนไขทางสถาบันบางอย่าง เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง และต้องได้รับการตอบสนองหากเรายอมรับนับถือเสรีภาพและศักดิ์ศรีของมนุษย์ และต้องการให้ผลบังคับใช้ตามกฎหมายอย่างจริงจัง สำหรับวิธีที่จะบรรลุถึงจุดหมายทางสถาบันเหล่านี้ ย่อมต้องการความพยายามในการเปลี่ยนแปลงอย่างมากที่สุดสำหรับทุกคนที่เกี่ยวข้อง ในอันที่จะตรวจสอบถึงทรัพยากรและความสามารถภายในสังคมของตนเองทั้งหมดอยู่จริง และที่จะสร้างขึ้นมาได้ คุณค่าทางศาสนา เช่น พุทธศาสนาที่ผู้เขียนเชื่อเป็นหลักดำเนินชีวิต เป็นตัวอย่างที่โดดเด่น^{๒๑} นั่นคือเหตุผลที่ว่าทำไมเส้นทางสู่จุดมุ่งประสงค์ร่วมของเสรีภาพและความก้าวหน้าของมนุษย์จึงอาจแตกต่างกันไปตามสภาพทางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม

นอกเหนือจากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และสังคมดังกล่าวมานี้แล้วอย่างน้อยที่สุดยังมีปัจจัยจำเป็นอย่างยิ่งทางสถาบันเพื่อการพัฒนาสิทธิมนุษยชนอย่างสันติ และ

สัมฤทธิ์ผลอยู่สองประการใหญ่ ๆ ถึงแม้ว่าสิ่งที่เหล่านี้จะได้อาจมาจากตัวแบบการพัฒนาของตะวันตก แต่มันก็ควรจะให้ความเข้าใจอันลึกซึ้งเกี่ยวกับความเป็นเหตุและความเป็นผลอยู่บ้าง ประการแรกเป็นเรื่องเกี่ยวกับระบบกฎหมายและกระบวนการจัดทำกฎหมาย ในแง่นี้ สิ่งที่ Richard P. Claude ได้เน้นไว้เกี่ยวกับระบบกฎหมายที่มั่นคงและมีระเบียบแบบแผน ให้ความเข้าใจอย่างเด่นชัด เขากล่าวไว้ว่า :-

“...ขั้นแรกสำหรับการเคลื่อนไหวใด ๆ ก็ตาม เพื่อพัฒนาสิทธิมนุษยชน จำต้องมีการเสริมสร้างโครงสร้างของระบบกฎหมายที่ใช้ปฏิบัติใหม่มั่นคงเสียก่อน ถ้าระบบกฎหมายไม่มั่นคง ก็จะก่อให้เกิดภาวะของความรุนแรง ซึ่งพลังอำนาจจะเป็นเครื่องกำหนดความหมายเหมือน ๆ กันตามอำเภอใจและอย่างไม่อาจคาดหมายได้ระหว่างธรรมกับอธรรม เมื่อปราศจากกฎหมายและผู้รักษากฎหมาย ทั้งความมั่นคงและเสรีภาพก็ไม่อาจเป็นไปได้”^{๒๒}

นี่คือพื้นฐานที่ใช้ปฏิบัติสำหรับหลักนิติธรรม อันเป็นหลักตรงข้ามกับการใช้อำนาจปกครองส่วนตัวโดยพลการทุกรูปแบบ ความมั่นคงของระบบกฎหมายมิได้หมายความว่าเพียงแต่ “กฎหมายและระเบียบ” เท่านั้น อย่างที่สำนักนิติศาสตร์บางสำนักในบรรดาประเทศโลกที่สามอ้างกันอยู่บ่อย ๆ โดยสาระหลักการณ์หมายถึงแก่นของกฎหมายของมันเป็นอยู่ที่กระบวนการพิจารณาอันเที่ยงธรรม กล่าวคือเป็นธรรมและเที่ยงตรง ซึ่งจะเป็นสิ่งปกป้องต่อต้านการใช้อำนาจตามอำเภอใจ หรือความเห็นแก่พวกพ้อง ในแง่นี้อาจกล่าวได้ว่า ความมั่นคงของระบบกฎหมาย ย่อมสำคัญมาก่อนอิสรภาพ ในขณะที่เดียวกัน ความมั่นคงนั้นก็มีได้หมายถึงเพียงการรักษาสถานะเดิม แต่ต้องสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือ

๒๐ Cranston, อ้างแล้ว หน้า ๓๘ ; Chamarik, อ้างแล้ว หน้า ๗.

๒๑ ดูตัวอย่างเช่น Chamarik, แหล่งอ้างเดียวกัน

๒๒ Richard P. Claude, “The Classical Model of Human Rights Development”, ใน Claude (ed.), **Comparative Human Rights**, The John Hopkins University Press., หน้า ๗-๘.

การเมือง ประเด็นนี้เราเข้าสู่ประเด็นที่สองของปัญหา การสร้างสถาบัน

แนวการศึกษาของบทความนี้ ได้มาจากหลักนำ สองประการของ Dicey ซึ่งเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกันในการ วิเคราะห์ปัญหาทางรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ หลักอริปไตย หรืออำนาจสูงสุดของรัฐสภา กับหลักนิติธรรมหรืออำนาจ สูงสุดของกฎหมาย^{๒๓} ด้วยเหตุนี้สิ่งที่สัมพันธ์กับแ่ง กฎหมายและการศาล จึงเป็นแง่ทางการเมือง ซึ่งเกี่ยวกับ ปัญหาที่ว่าใครคือบ่อเกิดของกฎหมาย อย่างไรก็ตาม สัมพันธ์ระหว่างกฎหมาย-การเมือง เช่นนี้ก็ไม่ได้รับการ เห็นพ้องเสมอไป เช่นที่ Joseph Raz ได้โต้ไว้อย่าง แข็งขันว่า :-

“... จะต้องยืนยันไว้ด้วยว่าหลักนิติธรรมเป็น เพียงคุณธรรมอย่างหนึ่งซึ่งระบบกฎหมายอาจมีและเป็น สิ่งที่ใช้ด้วย แต่จะต้องไม่เอาไปสับสนกับเรื่องของประ ชาธิปไตย ความยุติธรรม ความเสมอภาค (ต่อหน้ากฎ- หมายหรืออื่น ๆ) สิทธิมนุษยชนทุกประเภทหรือว่าเรื่อง ของการนับถือบุคคล หรือศักดิ์ศรีของคน ระบบกฎหมาย ที่ไม่เป็นประชาธิปไตยอยู่บนพื้นฐานของการ ปฏิเสธ สิทธิมนุษยชน, ความยากจนอันดายนัน, การแบ่งแยก เชื้อชาติ, ความไม่เสมอภาคทางเพศ และการกดขี่ทาง ศาสนาอัน โดยหลักการแล้ว อาจสอดคล้องกับหลัก เกณฑ์ของหลักนิติธรรมดีกว่าระบบกฎหมายใด ๆ ของ ประเทศตะวันตกที่ก้าวหน้ามากกว่า แต่ไม่ได้หมายความว่า มันจะดีกว่าประเทศประชาธิปไตยตะวันตก มัน ย่อมจะเป็นระบบกฎหมายที่เลวร้ายกว่ามากทีเดียว แต่ มันจะล้ำหน้าในแง่หนึ่ง คือความสอดคล้องกับหลัก นิติธรรม”^{๒๔}

เห็นได้ชัดว่า หลักนิติธรรมเป็นเรื่องท้อจ ความสำเร็จหรือแคบ หรือแม้แต่ขัดแย้งกันได้ คง เป็นการดีกว่าที่จะละเรื่องไว้ให้พวกนักกฎหมายอาชีพ ถกเถียงกันเอง อย่างไรก็ตามที่เกี่ยวกับ ปัญหาการปกครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ก็ดูเป็น ไปไม่ได้ที่จะไม่พิจารณาปัญหาอย่างประชาธิปไตย หรือ ความยุติธรรม หรือความเสมอภาคในเมื่อกล่าวถึงเรื่อง หลักนิติธรรม เพราะในท้ายที่สุดแล้วความมั่นคงของ

ระบบกฎหมายและกระบวนการทางศาล อันเป็นแก่นสาร ของหลักนิติธรรมย่อมจะต้องขึ้นอยู่กับกระบวนการทาง การเมืองที่สอดคล้องกันด้วย

การศึกษาวិเคราะห์พัฒนาการของประชาธิปไตย ในระยะหลัง ๆ นี้จะเสนอช่วงที่สำคัญอย่างหนึ่งในการ บวนการทางประวัติศาสตร์ของปัญหาเรื่องนี้ ตรงนี้ มี ประเด็นหนึ่งที่จะต้องเน้น กล่าวคือเราจะต้องมองปัญหา ของประชาธิปไตย ในฐานะที่เป็นกระบวนการพัฒนา อย่างหนึ่ง เพื่อให้ได้เห็นแนวทางประวัติศาสตร์ ที่เป็น เชิงประจักษ์ชัดเจนนั่น ไม่ใช่มองแต่เพียงในแง่ค่านิยม อันครอบคลุม ดังที่ปฏิบัติกันอยู่ในตะวันตกปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น ขั้นตอนทางประวัติศาสตร์ที่เรียกว่า “ขั้นตอน การตัดสินใจ” (decision phase) ของ Rustow^{๒๕} หรือ “ขั้นตอนการแข่งขันทางการเมือง” (public contestation) ของ Dahl^{๒๖} เป็นเรื่องเกี่ยวกับการระงับข้อขัดแย้งต่าง ๆ ในหมู่ชนชั้นนำ ซึ่งการประนีประนอมจะก่อให้เกิดการสร้างกฎเกณฑ์แบบประชาธิปไตยขึ้นมาส่วน หนึ่ง “ขั้นตอนการตัดสินใจ” ของ Rustow ตกอยู่ใน ช่วงระหว่าง “ขั้นตอนเตรียมการ” (Preparatory phase) ที่บรรดาชนชั้นนำฝ่ายต่าง ๆ ยังคงต่อสู้กันอย่างยืดเยื้อ (ขั้นตอนยังคงเป็นปัญหาของบรรดาประเทศในโลกที่ สาม) และ “ขั้นตอนพักตัว” (habituation phase) ซึ่ง กฎเกณฑ์การแข่งขันทางการเมืองได้ขยายออกไปรวมถึง การมีส่วนร่วมของพลเมืองอย่างกว้างขวางมากขึ้น ขั้นตอนสุดท้ายนั้นพอจะเปรียบได้กับ “การขยายตัว” หรือ

^{๒๓} Dicey, อ้างแล้ว หน้า ๑๘๔.

^{๒๔} Joseph Raz, “The Rule of Law and Its Virtue”, *The Law Quarterly Review*, Vol. 93 April 1977, หน้า ๕๕๖.

^{๒๕} Dankwart A. Rustow, “Transitions to Democracy”, *Comparative Politics*, 2 (April 1970 หน้า ๓๓๗-๓๖๔.

^{๒๖} Robert A. Dahl, *Polyarchy: Participation and Opposition*, Yale University Press., ch. 3, หน้า ๓๓-๔๗.

การมีส่วนร่วมของ Dahl ซึ่งทั้งสองจะตามมาหลังช่วงของการแข่งขันทางการเมืองในหมู่ชนชั้นนำ ที่จะนำไปสู่ความมั่นคงต่อฝ่ายตรงข้าม นั่นคือลักษณะการที่วัฒนธรรมทางการเมืองจะพัฒนาไปในหมู่ชนชั้นนำเอง แล้วขยายวงออกมาก่อนที่จะระดมการสร้างประชาธิปไตย จะเกิดขึ้นจริง ๆ ควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม-เศรษฐกิจ

ลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งในบรรดาประเทศโลกที่สาม (อาเจกเวินอินเดีย) คือการขาดความเห็นพ้องร่วมกันในกฎเกณฑ์ของการแข่งขันทางการเมือง การทดลองประชาธิปไตยในอินเดียทุกวันนี้ยังคงเป็นไปอย่างลุ่ม ๆ ดอน ๆ อยู่ อาจเป็นจริงที่ว่าประเทศเหล่านี้ยังคงอยู่ในกระบวนการสร้างรัฐและด้วยเหตุนี้ "ในแง่ประวัติศาสตร์" จึงยังมาไม่ถึงขั้นของการประนีประนอมอันจำเป็นสำหรับระดับความขัดแย้งทางการเมือง^{๒๗} อย่างไรก็ตาม นับเป็นเพียงส่วนหนึ่งของเรื่องทั้งหมด ส่วนส่วนน้อยด้วยมากก็คือ แรงกดดันและการกำกับจากภายนอก ซึ่งมีผลกระทบสำคัญยิ่งต่อกระบวนการทางการเมืองภายในบรรดาประเทศโลกที่สาม นอกไปจากปัจจัยจำกัดทั้งหมดนั้นแล้ว ประเด็นซึ่งต้องเน้นในทันทีเกี่ยวกับปัญหาการสร้างสถาบันก็คือ ความหวังที่เบนไปได้นั้น (อย่างน้อยที่สุดก็ในขั้นตอนนี้ของพัฒนาการทางการเมือง) ขึ้นอยู่กับคุณภาพของชนชั้นนำอยู่มากทีเดียว ไม่ใช่อยู่ที่ประชาชนส่วนใหญ่อย่างทันทีวิชาการหลายคนชอบกล่าวอ้างกัน แน่แน่นอนว่าการพูดเช่นนั้นมิได้ช่วยเสริมสร้างอะไรขึ้นมา แต่อย่างน้อยที่สุด ก็ช่วยชี้ให้เห็นว่าอุปสรรคสำคัญนั้นอยู่ที่ไหน และจะต้องจัดการแก้ไขปัญหายังไรถ้าหากปราศจากการเห็นพ้องต้องกันในฐานะพื้นฐาน กล่าวคือ กฎเกณฑ์ทางกฎหมายและการเมือง และจิตใจแบบประชาธิปไตย ขอมรับที่จะขัดแย้งแตกต่างกันได้แล้วไซร์ ก็ยอมไม่อาจก้าวหน้าไปสู่ระบอบรัฐธรรมนูญ ที่จะช่วยให้การพัฒนาสิทธิมนุษยชนเป็นไปได้ ทั้งในทางลบและบวก

ปัจฉิมลิขิต

การปกป้องและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องเกี่ยวพันกับปัญหาต่างๆ อย่างกว้างขวาง นับเป็นเรื่องของแรงบันดาลใจของมนุษย์เพื่อเสรีภาพและศักดิ์ศรี ที่ไม่

อาจยับยั้งได้ ถึงแม้จะไม่มีภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของการแปรเปลี่ยนทางสังคมอย่างรุนแรงแบบตะวันตกก็ตาม แนวการวิเคราะห์ของบทความนี้ก็คือว่าประชาธิปไตยเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อช่วยเป็นฐานสำหรับสิทธิมนุษยชน และถึงแม้จะมองจากแง่เอกภาพ และความมั่นคงของชาติก็ตาม ประชาธิปไตยภายในชาติช่วยให้เป็นไปได้สำหรับผู้นำและประชาชนที่จะร่วมกันอยู่ในชุมชน ทางสังคมและการเมืองเป็นหนึ่งเดียวกัน ในอีกแง่หนึ่ง ก็มีมิติของปัญหาในระดับโลกซึ่งเกี่ยวพันกับปัญหาที่กล่าวในเมื่อโลกต้องมีการพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้นเรื่อยๆ และในทางปฏิบัตินั้นชาติทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นชาติใหญ่หรือเล็ก ได้ลุดดึงเข้ามาอยู่ในวงการเมืองแห่งอำนาจอันหนึ่งอันเดียวกัน^{๒๘} ในแง่หนึ่งจึงเป็นการดีที่จะมองปัญหาสิทธิมนุษยชน อย่างเช่นที่เคยเสนอกันในญัตติของที่ประชุมสหพันธ์โลก ณ กรุงโคเปนเฮเกน ปี ค.ศ. ๑๙๗๘ เกี่ยวกับเรื่องสันติภาพ ความมั่นคง และความเป็นธรรมทางสังคมในแง่มุมมองที่กว้างขวางขึ้นภายใต้ระเบียบอำนาจของโลก^{๒๙} แต่ก็อย่างเช่นที่ Lucille Mair เลขาธิการทศวรรษสำหรับสตรีแห่งสหประชาชาติ ได้เตือนเราไว้ด้วยว่า "กระบวนการนานาชาติย่อมมีข้อจำกัดของมันอยู่ มันมีคุณค่าไพศาลในแง่ที่สามารถวางมาตรฐานต่างๆ แต่ยุทธวิธีระดับโลกก็ไม่อาจเป็นมากไปกว่ายุทธวิธีระดับโลกได้ มันไม่ใช่สิ่งที่ทดแทนยุทธวิธีของชาติ... ควบคู่กับแผนการกระทำระดับโลกก็จะต้องอาศัยแผนการกระทำระดับชาติ เราไม่สามารถบงการรัฐบาลต่างๆ ได้ว่าควรทำอะไร"^{๓๐} นับเป็นเรื่องที่ท้าทายความคิดของทุกคน แต่ก็ไม่จำเป็นต้องปล่อยให้มันเป็นเครื่องยับยั้งการแสวงหาอุดมคติของเสรีภาพ, ความยุติธรรม และสันติภาพของโลกได้

๒๗ Pollis and Schwab อังแล้ว, หน้า ๑๖.

๒๘ J.E. Goldthorpe, **The Sociology of the Third World : Disparity and Involvement**, Cambridge Cambridge University Press, 1975, reprinted 1979, หน้า ๑.

๒๙ World Association of World Federalists, "Declaration from the WAWF Conference on Human Rights", Copenhagen, ๑๑-๑๘ February, 1978.

๓๐ **Newsweek** July 14, 1980, หน้า ๖๐.